

Яна Бэнява
(Jana Beňová)

Нармальнае зло
(Poriadne zlo)

Эрыцы, Дэне і Люцыі

*Пра прусакоў кажучь, што яны разумнеюць, толькі калі ім стукне сорака...
(Г. Гесэ)*

Яна моцна абвіла яго нагамі вакол тулава і заплакала. Быў Шчодры Вечар. Яна знайшла ў аптэчцы вялізарнага прусака. Большага, чым можна сабе ўявіць. Хутчэйшага, чым яны абое разам.

Яна плакала несучешна. Жах і безнадзейнасць: “Я не кіну цябе тут! У гэтым паскудным доме, кватэры, будынку! Сярод гэтых жахлівых людзей... злодзеяў, алкаголікаў, і жукоў!”

– Я забяру цябе з сабой. У мой дом. З вялікімі і светлымі пакоямі, з драўляным паркетам, з садам.

Яна плакала заўсёды, калі яны расставаліся, а тут яшчэ даводзілася пакінуць яго зусім аднаго з тым агідным прусаком у аптэчцы.

– Сара, каханая, не хвалюйся! – крычаў ён ёй з балкона, пакуль яна сядала ў начное таксі.

– Сара, каханая, супакойся, прусакі бываюць нават у Букінгемскім палацы!

Яна бразнула дзвярыма таксоўкі і выперла слёзы. Ёй успомнілася, як яна першы раз у падлеткавым узросце чытала – мабыць, нейкага Дастаеўскага – там была сцэна, што нехта спіць, а па ім поўзаюць прусакі. Тады яна падумала – прусакі? – ну з імі я ўжо, дзякуй Богу, ў жыцці не сустрэнуся. Нічога такога я не пабачу. Пазней, калі я ўбачыла яго ў аптэчцы, у мяне з самага пачатку не ўзнікла сумневаў – гэта можа быць толькі прусак. Сволач!

Таксіст уключыў радыё – вядучы пытаўся ў спявачкі:

– А якія ў вашай групы творчыя планы? Змена стылю?

– Пабачым, што выдумае гітарыст.

– А хто з іх гітарыст?

– Той, што з вусамі.

Таксіст смяецца. Не без прычыны. Ягонай жонцы ўсю мінулую ноч сніўся дзіўны сон. Яна пераказала яго так: я хаджу па калідорах вялікага будынка. Гэта, мабыць, быў Букінгемскі палац. Я павінная чытаць лекцыю ў самай вялікай залі. Дзіўна тое, што мне сустракаецца шмат мужчынаў, якія мне калісьці падабаліся, але я іх не цікавіла. Цяпер яны адразу хочуць са мной палавацца. Я тлумачу гэта славай і папулярнасцю.

Лекцыя сарвала авацыі. Усе пляскаюць і ўсміхаюцца мне. Я іду ў прыбіральню. І тут у люстэрку бачу, што ў мяне выраслі вялізныя вусы. Не нейкія жаночыя вусікі, пара цёмных валасінак, чорны пушок над верхняй губой – а вусы, доўгія і цвёрдыя, як дрот – яны выглядаюць так, нібыта

растуць з ноздраў, і кожны павернуты ўправа ці ўлева. Як антэнкі прусакоў. Толькі што яшчэ не закручаныя.

Заходзяць нейкія мае сяброўкі – я іх пытаюся, чаму яны мне нічога не сказалі – што ў мяне выраслі вусы, што я чытаю лекцыю, а ў мяне ў гэты час вусішчы на твары.

А яны гавораць, што гэта нічога, што я занадта пільна да сябе прыглядаюся, і што акрамя мяне гэтага, напэўна, ніхто і не заўважыў, і што, калі б я сама ім не сказала, яны б самі таксама не ўбачылі... бо гэтых вусаў зусім не відаць, яны такія непрыкметныя.

Нас зноў перапыняе цікавая размова ў радыё:

– Ага, ужо ёсць першае пытанне ад слухача, – калі ласкавашаепытанне...

– Ало?

– Так, вы ў эфіры... пытайцеся...

– Ну, я б хацеў запытацца ў юнай спявачкі, ці ёсць у яе нейкая мара.

– Так, вядома, у мяне ёсць мара... Бо ў кожнага чалавека мусіць быць нейкая свая мара... Я б хацела, каб у мяне дома жыла нейкая дзікая жывёла.

– Незвычайная мара.

Таксіст – добры знаёмы, таму акругляе кошт на маю карысць. Дома я дастаю з лядоўні літровое марозіва і з’ядаю ўсё. У мяне пачынаюць балець зубы. Я разглядаю іх у люстэрку. На зубах добра відаць белыя пломбы. Яны свецяцца заўсёды, калі я раскрываю рот.

Мне сніцца, што ў мяне дома пасяліліся дзве белыя пумы. Яны абсалютна непрадказальныя, зусім як прусакі. Здаецца, ужо зніклі, але праз нейкі час вяртаюцца зноў.

Іх толькі два. Але вялізарныя. Забіваючы іх, я крычу непрыстойныя словы. Ад страху. Ад агіды.

Але на наступны вечар мне вельмі шанцуе. Адзін забіты, а другому падчас уцёкаў мы сур’ёзна паранілі нагу. Раніцай я патэлефанавала ў аддзел дэзінсекцыі.

– Так... мы прыйдзем... вядома... а скажыце, калі ласка, якога яны колеру – амаль чорныя ці хутчэй карычневыя?

– Карычневыя.

– Гмм... Гмм... Ну, ва ўсялякім разе мы прыйдзем... Ведаеце, але я мушу вас папярэдзіць, што мы забіваем іх экалагічным спосабам. Спыраша мы дамо ім есці, і яны пасля паступова памруць. Альбо калі хочаце, можам іх нават не забіваць цалкам.

– Не?

– Мы б маглі іх проста карміць... і яны б паступова паміралі самі. Ад старасці. Разумеце? Гэта і ёсць самы экалагічны спосаб. Але, на жаль, мы зможам прыйсці самае ранняе, можа, праз тыдзень. Ведаеце, у мяне сур’ёзна параненая нага. Калі я на працы ўцякаў...

Я ўзяла ў рукі нажніцы і адразу ж пасля таго, як перарэзала тэлефонны шнур, пачала адну за адной састрыгаць этыкеткі, нашытыя ззаду на шыі ва ўсіх маіх кашульках і блузках. З пэўнага часу я пачала быць неверагодна чулівай, і гэтыя этыкеткі падчас руху непрыемна націралі мне карак.

Дэна сядзіць на зэдліку насупраць мяне і глядзіць на мяне са слязьмі ў вачах:

– А якога памеру яны ў вас? – Я паказваю ёй, і яна матляе сваёй прыгожай галавой:

– Але гэта занадта на славацкія меркі.

– У Славакіі, – яна паказвае пальцам, – вялікімі лічацца нават такія. А вось у Кувейце, там былі такіііііія вялізныя.

І я іх нават забіць не магла. Бо гэтага гуку я б не вытрымала. Гэтага трэску. А таму я на іх толькі нейкі час глядзела, як загіпнатызаваная, а потым бегла з пакоя і плакала, плакала.

– Я іх забіваю. Што там той трэск. Здымаю тапак з нагі і плясь! І ніякага трэску я не чую. Ды яшчэ лаюся гучна. І муж мяне суцяшае, што нас так лёгка нішто нізашто не знішчыць, тым больш нейкія сраныя жукі. І ён мае рацыю, бо гэта ж нішто іншае, як звычайныя жукі.

– Ну ўжо не! – плача Дэніса. – Яны вялізныя, агідныя і калі б ты толькі бачыла тых у Кувейце!

– Ну і што, у некаторых краінах іх нават ядуць. Ёзэф мне расказваў. Што ў некаторых краінах ядуць конікаў, а яшчэ прусакоў, і што прусакі насамрэч вельмі чыстыя, што ў іх на лапках і на целе ёсць нейкі дэзінфекцыйны налёт, так што яны зусім не брудныя, як пра іх думаюць людзі, і зусім не разносяць хваробы і інфекцыі... Проста на іх ёсць дэзінфекцыйная абалонка, таму мы страшэнна радыя, што яны ў нас ёсць і што яны ў нас поўзаюць па кватэры, можна сказаць, яны нам яе дэзінфікуюць.

Дэна смяецца і смяецца. У гэты час з яе вачэй падаюць вялізныя слёзы.

Большыя, чым звычайныя, на славацкія меркі. Большыя, чым прынятая ў нас норма.

Такія вялізныя кувейцкія слёзы.

– Адно шкада, што прусакі не ўмеюць размаўляць. Тады б яны адразу зрабіліся больш людскімі. Наогул шкада, што яны не выглядаюць як у казках ці мультыках, напрыклад, як у “Пчолцы Маі” – там усе жучкі выглядалі прыемна.

– Альбо, напрыклад, рыбы, – прамовіла Люлічка, якая да гэтага загадкава маўчала.

– І пры чым тут рыбы? – адразу ж напала на яе Дэніса.

– Рыбы выглядаюць прыемна. У стаматолага ёсць такія вялізныя акварыумы, каб супакойваць пацыентаў.

– У майго стаматолага ў прыймовым пакоі толькі вялікія зубныя пратэзы ляжаць.

– У Амадэя таксама быў акварыум, – захацелася мне падтрымаць Люлічку, – на ўсю сцяну. Калі ён паехаў у адпачынак, за ім прыглядваў ягоны сябар Пентола... Але рыбка пачалі паміраць, і Пентола не ведаў, што з імі рабіць – што ты насамрэч зробіш з такім акварыумам на ўсю сцяну. Таму ён проста прыходзіў кожны дзень – вылоўліваў тых рыбак, якія ўжо дакладна плавалі дагары жыватом, клаў іх у пакет з датай, а потым бах – у лядоўню.

- Жах, – сказала Дэна.
- Ну і што, – сказала Люлічка, – Ёжка Влк на Вялікдзень незнарок засмактаў пыласосам хвалістых папучайчыкаў.
- Рэальна?
- Ну... У яго быў страшэнна магутны пыласос. А папугайчыкі лёталі па пакоі. Ён, праўда, пасля вельмі хутка выцягнуў той мяшэчак з пыласоса... але птушкі былі ўжо мёртвыя.
- Увесь час нейкія жахі. Адзін за другім. Калі вы ўжо нарэшце перастанеце? – перапалохалася Дэніса.
- Усё было б не так страшна, калі б іх не было так шмат.
- Ніводнае нармальнае зло не мінае хутка, – сарамліва ўсміхнулася нам Люлічка. Гадамі нястрыжаныя пазногці акурат вылезлі з ейнага скуранага чаравіка на свет.
- Калі муж вярнуўся дадому, мы зрабілі сабе свята. Купілі кавун. Чорныя зярняты мы павыбіралі нажом, каб яны нам нічога не нагадвалі.
- Кавун я рэзала на яшчэ зусім мокрым стале. Я забылася, што не ад вады. Ад сродку супраць жамяры. Я ўжо не здольная была ўспомніць, дзе толькі я ім у паніцы не папырскала.
- У яго быў горкі смак. Прайгранай бітвы.

Пераклала са славацкай Святлана Рогач